

ÇEMİŞGEZEK / ÇİMİŞGADZAK

Posted on 06/11/2014

Çemişgezek, Kharpert'in kuzey-batısında ve oradan 12 saat uzaklıkta bulunan küçük, şirin bir kasabaydı. Dersim sıradağlarının sonsuz taş ve kayalıkları arasında, sayısız bahçeler içerisine gömülmüş bir adayı andırıyordu. Doğasından aktif, usta zanaatkâr, eğitime meyilli Çemişgezekli, çok eski zamanlardan beri, kendi yerinde barnamazcasına, hep gurbete çıkarak, Konstantinopolis, Halep, Trabzon vb. gibi daha nice yerlerde bulunan gurbetçiler içerisinde refah düzeyi oldukça yüksek olarak yaşırdı.

Ticaret, şehir merkezinde yapılmaktaydı. Alışılmışına göre, haftanın bir günü, çevredeki 50-60 köyden insanlar, alış-verişlerini yapmak için mutlaka şehre gelirlerdi. O gün, Çarşamba günüydü ve bu herkesçe bilinirdi. O gün, hemen her Ermeni köylüsü birbirleriyle karşılaşır, tanışır, samimiyet kurar ve dost olurlardı. Şehrin, hem açık, hem de kapalı olan, büyük bir çarşısı vardı. Orada, kumaşçı, elbiseci, ev eşyaları satan, züccaciyeci, ayakkabıcı, terzi vs. gibi enva-i türde dükkânlar vardı. Açık pazarda, ziraat mahsüllerinin yanında, inşaat malzemeleri, madeni, cam ve fayans eşyalar satan dükkânlar da vardı. Çarşı, yaşayan, canlı ve aktif bir organizmaydı. Dükkân sahiplerinin, tüccarların, zanaatkârların % 90'ı Ermeniydi.

Şehrin sakinleri, buğday, sebze, odun (hem yakılan, hem de inşaatte kullanılan), yağ, tereyağı, peynir, et, aslında hemen her türden yiyecek ihtiyacını çevre köylerden, bazen de uzak Dersim'den ediniyordu. Şehir, Harput, Arapkir, Ağın (Eğın), Khozat, Halep, Konstantinopolis ve diğer şehirlerle de ticari ilişkiler içindeydi. Şehrin en uç kuzeyinde kutsal Surp Toros ve Paratsor bölgesinde ikamet eden Ermeniler ise, uzak olmalarından dolayı, alış-verişlerinin % 25'ini Çemişgezek'ten yaptıkları halde, geri kalanını, kendilerine görece daha yakın bulunan, bazen Ağın, bazen de Erzincan veya Kemakh'la yapıyorlardı. Şehir dışında bulunan tüm zanaatkârlar, tüccarlar, inşaat ustaları vb. istisnasız hepsi

Ermenilerdi.

Çemişgezek'in merkezinde bulunan kapalı çarşıda, epeyi tüccarın dükkânı vardı. O çarşının 6 büyük kapısı geceleri kapatılıyor ve güvenliğin sağlanması için bekçiler görevlendiriliyordu.

Çarşının batısında bir Ermeni tarafından yapılan bir de Türk camisi vardı. O, Ergani'deki Ermeni kilisesini yapan şahıstı aynı zamanda ve bu nedenle de, bu Ermeni şahsiyete atfedilen «Çemişgezek'in minaresi, Ergani'nin kilisesi bir usta !» sözü halk ağzında pek yaygındı.

Şehir halkının geçim kaynağı ticaretti. Giysi, şeker, kahve, çay, sabun satıcıları vardı. Mallar, genel olarak Kharpert'ten, Halep'ten, Konstantinopolis'ten, «manusa» ise Arapkir'den ithal edilirdi. Bunun yanında, bölgedeki köylerle ve Dersim ile de bağlantılı tüccarlar vardı. Onlar etinden faydalanılan hayvanlarla, tereyağı, peynir, taze ve kurutulmuş meyve getirenlerdi.

Kaynak: XV. Yüzyıldan 1915'e Günümüz Türkiye'sinde Ermenilerin Ticari-Ekonomik Faaliyeti Toplu belgeler, derleyen: Khaçadur Dadayan, «Gasprint» Yayıncılık, Yerevan, 2012